

Gaja Kos

Cvetka Bevc: *Desetka*.

Ljubljana: Arsem, 2011.

Klapa. Jups, razredni pihtar, ki trza na turbofolk in Barbi. Petja, ki se ima za obupno in brezupno povprečno, a se ji nasmehne sreča, ko v njeno življenje sive miši pritefonira dedek, poseben, seveda, in postane njena odskočna deska za kariero bodoče posebnice. Fiksi, ki džojnte zamenja za Petjo. Roberta, alpinistka, ki v hribih in stenah ne pada, pade pa na Rikija. Riki, razcepljen na frajerja, smrkavca in samega sebe. Aška, "točkarica" in pianistka, ki med preigravanjem Chopina ugotovi, da je pravzaprav skladateljica, njena ljubezen do glasbe pa po novem pokriva tudi glasbenike, še posebej Lina. Kroki, ki ima raje fante kot punce. Barbi, ki ima rada Jupsa, zaljubljena pa je v Maksimiljana. Jojo, računalniški frik. Janča, specialistka za tračarjenje in igralka, ki jo Jojo nauči, da je treba igrati z odprtimi kartami. Desetka.

"Klapa je živ organizem, in če na enem koncu poka, to vsi zaznajo." Modrost je Krokijeva in ja, tu in tam tudi v Desetki poka. Če že ne med desetkarji, pa v njihovih družinah: Petja živi sama z babico, njena starša sta mrtva, tako kot njena identiteta: "Kot da je moja posebnost začela postajati obsedenost z ne-po-se-bno-stjo."; Fiksijev oče skače čez plot, njegova mama je zvesta pivu, spreta pa se lahko že zaradi kreme proti gubam, ki si jo oba pridno nanašata: "Šlo je za to, kakšna roba sem jaz?! Saj nisem samo potomec zajebanih starcev!"; Roberta se zaljubi v Rikija, iz česar ni nič; samozavestni Riki postavi pod vprašaj svojo definicijo frajerstva; Kroki mora najti svojo spolno identiteto in z njo seznaniti svoje najbližje: "S skrivnostmi je pač težko živeti. Hehe, saj sem se moral najprej sam navaditi nanjo, a zdaj, ko sem jo podelil s klapo, me vsaj ne teži toliko."; Jojota začno mučiti vprašanja v zvezi z odsotnim očetom: "Nisem nobena njena kurčeva igrača, ki jo je slučajno staknila od nekega tipa, katerega imena mi ni nikoli povedala." Bržkone je jasno, da je avtorica z izjemno raznolikim naborom junakov, ki pripadajo različnim

družbenim razredom in družinskim "tradicijam" ter imajo različne obsesije, ambicije in probleme, poskušala zajeti reprezentativen vzorec sodobnih mladostnikov. In s tem, ko jih je vpela v klapo, pokazati, da je različnost lahko tudi kompatibilna. Junakov *Desetke* je torej deset, a je tudi en sam – klapa, torej kolektivni junak, ki je zadnje čase v pogosto individualno in intimno orientiranem mladinskem leposlovju precejšnja redkost. No, *Desetka* ima oboje: je individualno in intimno orientirana in ima kolektivnega junaka. Desetkarje avtorica namenoma postavlja na prelomnice – za katere so gimnazijska leta praviloma seveda kot naročena –, ob katerih so primorani sprejemati bolj in manj radikalne odločitve ter se navajati na spremembe. *Desetka* je torej v prvi vrsti roman o odrasčanju, ne nujno velikopoteznem, ampak Roberta bi rekla, da šteje vsak klin. Ob tem, spet v prvi vrsti, a nikakor vsiljivo, promovira iskrenost, predvsem tisto, ki jo je posameznik dolžan samemu sebi. Kar je, glede na primeren način promocije (k čemur se, brez skrbi, še vrnem), pozitivno. Hkrati bralcu navrže nekaj kosti za glodanje in žvečenje – misli, ki jih avtorica položi v usta svojim junakom, so tiste vrste, da se zataknejo v zavest (vsaj bolj senzibilnega) bralca in tam nekaj časa izzivalno povisevajo. Recimo toliko časa, da jih bodisi ponotranji bodisi zavrže oziroma nadomesti s svojimi modificiranimi verzijami, kakor kdo. Riki pravi: "Ne me basat. Folk ne naredi stvari zaradi drugih. Naredi jih zaradi sebe. Vsak gleda na svojo korist." Res? Trdi pa tudi: "Preklete mi je jasno, da je keš edino, kar velja na tem svetu." Je ali ni? Jojo se razburja: "Naj ne serjejo s tem, da računalniški friki živimo v izmišljenem svetu. Kot da je svet okoli nas kaj manj izmišljen. Vsak ima pač svojo predstavo o njem." Kako je torej z virtualnostjo in resničnostjo? Barbi se sprašuje o pravem razmerju med džentelmenstvom in akcionerstvom v ljubezenskem razmerju ter o prednostih realnih podob v nasprotju s sanjskimi prikaznimi – kje in kakšne so pasti enega in drugega? In tako gre to naprej, po malem skozi ves roman; o vsem naštetem je moč debatirati, sam s sabo ali v klapi, in tudi to je pozitivno.

Na tem mestu je skrajni čas, da se, kot obljubljeno, pomudim pri načinu ubeseditve. Cvetka Bevc v *Desetko* vpelje deset glasov, sestavlja jo deset poglavij, deset prvoosebni pripovedi/izpovedi, v katerih se pred bralcem razkriva pripovedovalec in mu hkrati (vsak s svojega gledišča, kajpada) približuje tudi ostale člane *Desetke*, za kar na začetku vsakega poglavja poskrbi tudi facebook profil. Bralec si tako s seštevanjem različnih perspektiv sproti sestavlja svojo sliko, tako o posameznikih kot o klapi, ob čemer lahko ves čas preverja razlike med videzom in (osebno) resnico. K dinamičnosti prispeva tudi avtoričin slog, natančneje raznolikost slogov,

s katerimi se avtentično predstavljajo posamezniki, kar se v veliki meri dogaja v pogovornem jeziku in slengu sodobne mladine, tu in tam pospremljeno z neologizmi (npr. zajupsniti, helijaš, zapujsiti, petkati, odobrovoljiti itd.). V besedilu je prisoten tudi "grafični" sleng, vezan na sodobno računalniško in sms-komunikacijo, ki ga nerazgledan in slabo poučen bralec, čigar kompetence se začnejo pri smajliju in končajo pri kontra smajliju, lahko dešifrira s pomočjo slovarčka, ki sklepa knjigo. V desetih poglavjih bi si razvajen in hkrati pozoren bralec utegnil zaželeli le malenkost večjih oziroma opaznejših slogovnih specifik, a korak k temu je vsekakor napravljen. Z opisanim načinom ubeseditve avtorica nedvomno navezuje stik z bralcem, a to počne na prepričljiv in nekoketen način (ki ima vselej kontra učinek), kar je pozitivno tudi zato, ker utegne med vrstice zmamiti koga, ki se sicer drži stran od knjig. Kako je s tem, sicer vemo – prosto po *Desetki*: dokler ni game over, eni trzajo, drugim pa dol visi.

Z vsem omenjenim avtorica ustvarja sodoben roman o sodobnih mladostnikih (ki bi lahko ali pa bi celo moral zanimati tudi starše, radovedne, zbegane ali take, ki jih otroci s svojo sodobnostjo prehitujejo po desni), o FB generaciji, ki vsaj delček življenja preživi v virtualnih svetovih sodobnih komunikacijskih sredstev. V takšnih časih je klapa, ki se občasno še odtegne od zaslonov in poda v "akcijo" (pa naj bo to "le" rolanje ali praznovanje rojstnega dne), še kako pomembna in s tem v mislih lahko *Desetko* naenkrat beremo tudi kot roman, ki promovira druženje, predvsem druženje v živo, z vsem kar to prinaša, zahteva in odteguje: "Desetka v takih primerih štima. Lahko sem se zanesla, da se bodo primajali, pa četudi z drugega konca sveta." In tudi to je pozitivno. Dinamika se v *Desetki*, kot rečeno, napaja predvsem iz načina podajanja zgodbe oziroma iz načina, kako večplastno ustvarja mikrokozmos mladih, a se ravno s svojim prizadevanjem, ki hoče zajeti čim širšo podobo/populacijo, hkrati ujame v manjšo past. Zaradi tega namreč roman, ki združuje ljubezenske in problemske linije, v nekaterih segmentih, ponavljam, v nekaterih, ostaja "navaden", splošen, roman o stvareh, o katerih lahko beremo tudi v mnogih drugih mladinskih romanih. Res je, da so dobro podane, a to je tisto, zaradi česar avtorčin predzadnji roman, *Škampi v glavi*, vendarle ostaja za en klin, če si spet sposodim pri Roberti, v prednosti.